
IMPORTURI ROMANE DESCOPERITE ÎN SITUL ARHEOLOGIC BRĂILIȚA *

Viorel Stoian

Dispus în nord-estul Câmpiei Române, pe terasa înaltă a Dunării, la 25 de metri altitudine față de nivelul Mării Negre, ansamblul arheologic Brăilița (fig. 1) a fost cercetat sistematic timp de aproape 20 de ani de către Nicolae Harțuche și Florian Anastasiu (Harțuche 2002, 12). În timpul acestor cercetări nu au fost descoperite urme de locuire, complexe funerare sau alt gen de vestigii romane. În schimb, în 1981, au fost descoperite întâmplător niște amfore romane, cu ocazia săpării unui șanț pentru o conductă de canalizare, în apropiere de limita vestică a sitului Brăilița (Harțuche 1983, 257).

În ultimii cinci ani, datorită săpăturilor preventive și de salvare din zona respectivă am avut posibilitatea efectuării unor cercetări în mai multe puncte, dispuse cam pe toată suprafața sitului.

Pornind de la descoperirile importurilor romane din punctele str. Reșița nr. 62, str. Galați nr. 370-372 și str. Gh. Munteanu Murgoci nr. 12, avem posibilitatea, în cele ce urmează, să readucem în discuție componența mozaicului etnic din zona Brăilei începând cu secolul II p. Chr. și până la sfârșitul secolului III p. Chr.

Descoperiri

1. Cartier Progresu

La intersecția străzii Valea Călugărească cu strada Octav Dolcescu, lângă stația de tramvai din fața I.U.G. Progresu, cu ocazia săpării unui șanț pentru o conductă de canalizare, în luna septembrie 1981, la adâncimea de 0,50 m, s-au descoperit mai

multe amfore întregi și fragmentare. Toate amforele erau culcate pe o parte, iar dintre ele, una era orientată cu gura spre est și fundul la vest. Amforele au fost lucrate dintr-o pastă care conține ca degresant o mare cantitate de nisip, suprafața vasului având un aspect aspru la pipăit. Culoarea la suprafața exterioară este gălbui-cărămizie. Cronologie: sec. II-III p. Chr. (Harțuche 1983, 257; Oța, Sîrbu 2009, fig. 3/1-2; 30/1-2, 21-24).

2. Str. Galați, nr. 370-372

Pereigheza efectuată în acest punct, în anul 2006, cu ocazia cercetării preventive a unei suprafețe pe care urma să se construiască o casă, a dus la descoperirea unor fragmente de amfore romane de culoare cărămizie și cărămizie-roșiatică, împreună cu fragmente de vase ceramice din mai multe epoci istorice. Tipul pastei, culoarea și aspectul exterior al fragmentelor de amfore indică datarea acestora în sec. II-III p. Chr.

3. Str. Reșița, nr. 62

Săpăturile arheologice preventive au fost efectuate de un colectiv format din Stănică Pandrea (responsabil) și Viorel Stoian, în baza autorizației nr. 104/08.04.2009.

Pentru descărcarea de material arheologic a acestui punct am trasat, în anul 2009, cinci secțiuni pe fundațiile viitoarei case. În partea sudică a S3 și estică a S6, la intersecția dintre cele două secțiuni am descoperit o groapă GR1. Groapa a fost observată la - 0,35 m, avea 0,80 m adâncime și în umplutura ei au fost descoperite oase de animale calcinate, cărbune de lemn ars, cenușă, fragmente dintr-un fund de vas ceramic gri, modelat la roată, o toartă de amforă, un picior de amforă, un fragment de castron și un lustruitor în stare fragmentară (fig. 2/1, 2).

Fundul de vas a fost confecționat dintr-o pastă fină de culoare gri modelată la roată, avea partea de jos inelară și aparținut unui vas de dimensiuni mijlocii (fig. 2/6).

Piciorul de amforă ($D_1 = 6$ cm, $D_2 = 4,2$ cm, $\hat{I} = 7$ cm), rupt din vechime, a fost confecționat din

---

* În perioada anilor 2006-2010, în situl arheologic Brăilița, per ansamblu, au fost întreprinse cercetări arheologice de către un colectiv al Muzeului Brăilei format din Stănică Pandrea (responsabil), Viorel Stoian și Mirela Vernescu (membri în colectiv).

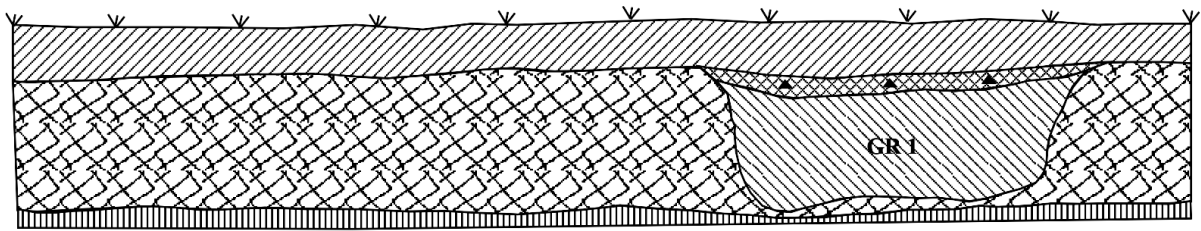
Domnul Stănică Pandrea mi-a cedat dreptul de a publica singur rezultatele cercetărilor din punctul str. Reșița, nr. 62 și și-a exprimat acordul în legătură cu menționarea fragmentelor ceramice romane descoperite în punctele str. Galați, nr. 370-372 și str. Gh. Munteanu Murgoci, nr. 12, motiv pentru care îi mulțumesc foarte mult.

De asemenea îi mulțumesc și doamnei Cami Istrate care a realizat desenul artistic al pieselor descoperite în punctul str. Reșița, nr. 62.

II. Materiale și cercetări

Fig. 1. Harta: A. SE România; B. Municipiul Brăila (apud www.hartabrailei.ro); C. Cartier Brăilița - detaliu (apud www.hartabrailei.ro). 1 - Cartier Progresu; 2 - Str. Galați, nr. 370-372; 3 - Reșița, nr. 62; 4 - Str. Gh. Munteanu Murgoci nr. 12.

SECȚIUNEA S3 - PROFIL ESTIC

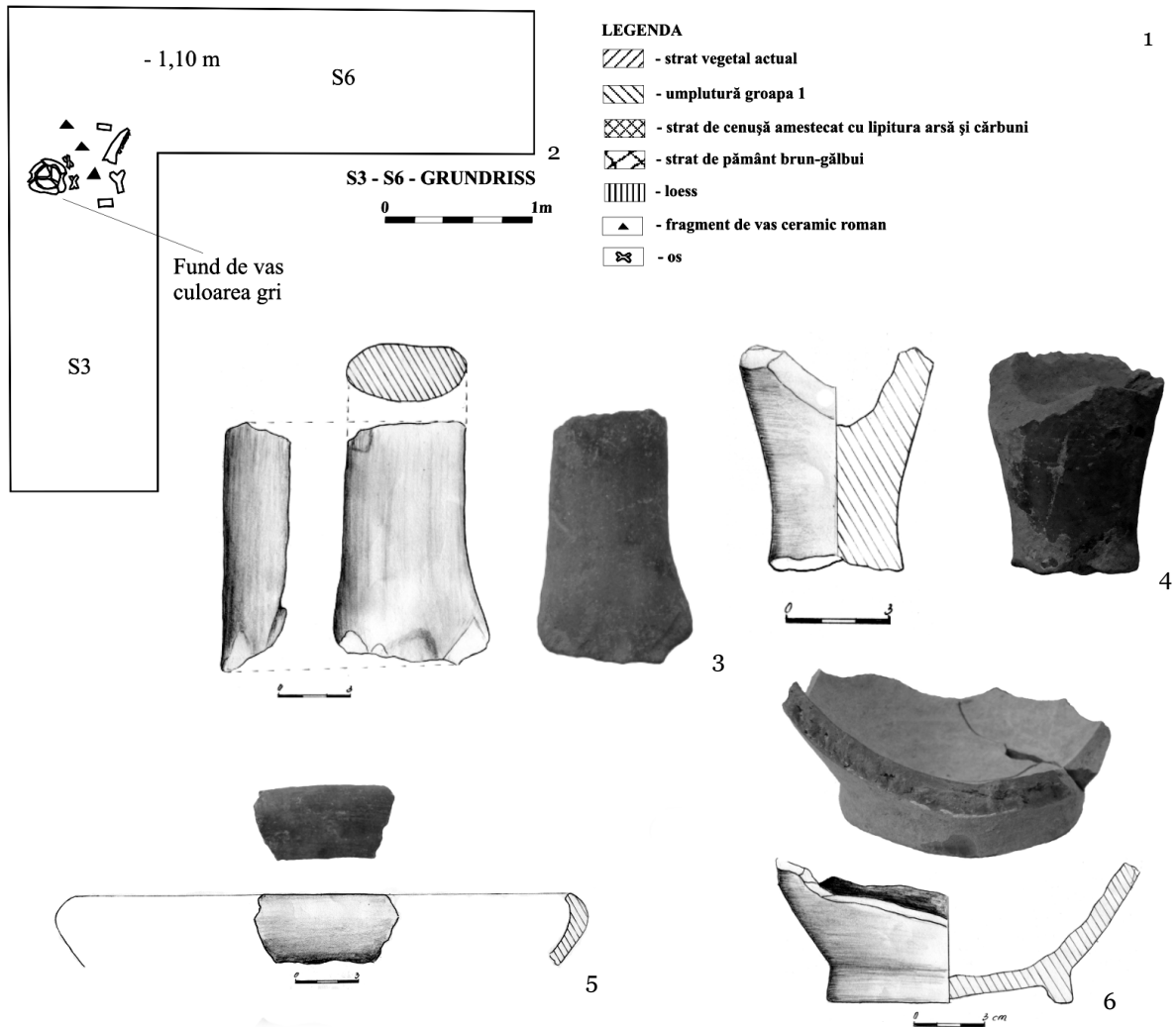

Fig. 2. Brăilița - str. Reșița, nr. 62, mun. Brăila: 1 - S3 - Profil estic; 2 - S3 - S6 Grundriss, 3 - Toartă de amforă; 4 - Fragment de castron; 5 - Picior de amforă; 6 - Fund de vas de culoare gri (Desen fragmente ceramice: Cami Istrate).

pastă fină de culoare cărămizie cu tentă brună (fig. 2/5).

Toarta de amforă (L= 10 cm, l= 4,7 cm), cu profil oval și ruptă din vechime, avea pastă cărămizie cu mica în compoziție (fig. 2/3).

Fragmentul de castron cu buza invazată a fost confecționat din pastă fină de culoare brun des-

chis cu urme de ardere secundară (fig. 2/4). Cronologie: sec. II-III p. Chr.

4. Str. Gh. Munteanu Murgoci, nr. 12

Cercetarea preventivă a acestui punct, în 2009, a fost efectuată tot la solicitarea unui proprietar de teren care dorea obținerea unui certificat de descărcare de sarcină arheologică. Colectivul de

cercetare a fost format, ca și în celălalt caz, tot din Stănică Pandrea (responsabil) și Viorel Stoian, iar autorizația emisă de Ministerul Culturii a avut numărul 130/05.05.2009.

În stratul de cultură arheologică din S1 și S2, trase pe fundația viitoarei case, au fost surprinse fragmente de vase ceramice de la începutul primei epoci a fierului și din epoca romană.

De pe suprafața solului, din perimetrul curții, am colectat fragmente de vase ceramice din epoca modernă. Cronologie: prima epocă a fierului, sec. II-III p. Chr., epoca modernă.

Analiza descoperirilor

Prezența unor materiale romane în punctele amintite vine să acopere un hiatus al descoperirilor de acest tip pentru situl Brăilița și ne confirmă că această stare de lucruri se datorează stadiului cercetării de până acum câțiva ani.

Pe lângă caracterul de inedit al descoperirilor din anii 2006-2009 se remarcă și dificultatea interpretării limitelor cronologice și culturale în care se încadrează complexul arheologic din str. Reșița, nr. 62.

Vom acorda o atenție deosebită situației din str. Reșița, nr. 62 datorită prezenței importurilor romane într-un complex în care mai era și un fund vas ceramic de culoare gri lucrat la roată.

Dacă pentru materialele romane încadrarea cronologică se poate face, grosso modo, între sec. I p. Chr. și începutul sec. IV p. Chr., în cazul fundului de vas, datarea poate începe din a doua epocă a fierului și se poate limita până, cel puțin, în sec. IV p. Chr., respectiv Sântana de Mureș - Černjachov. Calibrarea datării acestui complex (Groapa 1) este dată de importurile romane care restrâng limita cronologică undeva la mijlocul sec. III p. Chr. În aceste condiții, groapa cu fund de vas de culoare gri și materiale romane, poate fi un complex de ceramică locală daco-romană cu importuri romane sau un complex carpic cu importuri romane. Totuși, analiza noastră a mai inclus și prezența sarmaților în zona Brăilei în sec. II-III p. Chr. cât și ipoteza că groapa respectivă ar putea fi un complex Sântana de Mureș - Černjachov cu importuri romane.

Referitor la elementul sarmatic, consider că nu are influențe notabile în analiza noastră și îmi manifest rezerva față de includerea descoperirii din

apropierea IUG Progresu în categoria importuri romane în morminte sarmatice (Oța, Sîrbu 2009, 21-24, 205). Tot despre acest depozit de amfore N. Harțuche afirmă că ar fi un cenotaf, dar nu preciza argumentele unei astfel de atribuirii (Harțuche 1983, 257).

Apelând la mai mulți indicatori cronologici din necropola de la Târgșor, Radu Harhoiu susține răspândirea culturii Sântana de Mureș - Černjachov în bazinul Dunării inferioare, începând cu a doua jumătate a secolului III p. Chr. (Harhoiu 2008, 62), ceea ce ar putea fi un argument pentru încadrarea complexului nostru în faza de început a acestei culturi.

Singurele în măsură să susțină ipoteza unui complex daco-roman sau carpic cu importuri romane sunt vestigiile în sine, motiv pentru care le vom analiza în cele ce urmează.

Fragmentele de amforă descoperite în punctul str. Reșița, nr. 62 au asemănări de formă, colorit sau tehnica de fabricație cu amfore ce fac obiectul mai multor tipologii și clasificări care sunt încadrate cronologic începând cu finalul sec. I p. Chr. și până în sec. IV p. Chr.

Pentru sfârșitul sec. I p. Chr., similară cu descoperirea de la Brăilița este amfora de tip VI Opaïț de la Dinogetia (Opaïț 1980, pl. VI/1, 301). Asemănătoare sunt și amforele de la Beroe, Histria, Kapaklia, Troesmis și Tulcea, incluse tot în tipul VI Opaïț, care au fost datate la general între sf. sec. I - sec. IV p. Chr. (Opaïț 1980, pl. VII, 302-303). Acest tip de amforă, VI Opaïț, este cel mai răspândit în sec. II-IV p. Chr. în Muntenia, Moldova și nordul Mării Negre acoperind astfel un areal cultural destul de vast.

Pentru secolele I-II p. Chr., apropiate sunt amfora de tip XI Scorpan de la Tomis (Scorpan 1977, fig. 16/1, 278) și amfora de tip LIV de la Histria (Sucevenu 1999-2000, pl. 80/LIV/1), cu mențiunea că ultimul tip este destul de răspândit și în sec. III p. Chr.

Proprate ca formă sunt și fragmentele de amfore de la Filipești și Spiru Haret, care au fost datate în sec. II-III p. Chr. (Oța, Sîrbu 2009, fig. 31/6-7, 11; 33/6, 66).

Descoperirea de la Troesmis, care se include în tipul VII Opaïț, are foarte multe similitudini cu fragmentele de amforă de la Brăilița și a fost datată la începutul sec. III p. Chr. (Opaïț 1980, pl. VIII/1, 304-305).

De referință pentru mijlocul sec. III p. Chr. rămân amforele de tip K133 Robinson de la Atena (Robinson 1959, pl. 15/k113, 69), iar pentru sec. III p. Chr., în general, menționăm amforele de la Barboși (Sanie 1981, 83-84, 136), Pîngărați (Bichir 1973, pl. CLVII/1) și Poienești (Vulpe 1953, fig. 77, 79).

Amforele de tip A2 Sanie de la Barboși au culoarea brun-roșcat la exterior, gât tronconic, corpul conic alungit și piciorul inelar (Sanie 1981, pl. 32/5; 33/1-3, 136). Autorul susține originea istropică a tipului A2 motivând frecvența mare a descoperirilor în acest areal (Sanie 1981, 136). Tot la Barboși, în mormântul nr. 7/1978, datat după o monedă în jurul anului 270 p. Chr., au fost descoperite trei amfore dintre care una prezintă toarte și picior asemănătoare celor găsite de noi la Brăilița (Sanie 1981, pl. 68/9, 83-84).

Amfora de la Pîngărați, inclusă în grupa D, tip a/1, a fost datată în sec. III-IV p. Chr și reprezintă un import roman în mediu carpic (Bichir 1973, pl. CLVII/1, 90-91).

Cea mai târzie datare a unor amfore similare celor prezentate este cea a tipului L33 Robinson și M 237 Robinson, de la Atena (Robinson 1959, pl. 16/L33, 28/M237, 77, 106).

Fragmentul de castron cu buza invazată este o formă rar întâlnită în cultura materială a comunităților umane din acea perioadă și se încadrează cronologic între sec. II p. Chr. și începutul sec. IV p. Chr.

O analogie etalon pentru acest vas este castronul roman de tip K18 Robinson, descoperit la Atena. Castronul roman a fost confecționat din pastă portocaliu – roșiatică și a fost datat la mijlocul sec. III p. Chr. (Robinson 1959, pl. 12/K18, 61). Un alt castron din pastă cărămizie și cu fund inelar a fost descoperit la Barboși împreună cu vestigii de sec. II-III p. Chr. (Sanie 1981, pl. 14/7-8, 101).

O situație diferită avem la Mihălășeni, într-o necropolă Sântana de Mureș - Černjachov, unde au fost descoperite mai multe importuri romane, printre care și un castron cu buza invazată. Castronul roman (Î= 4,4 cm), provenit din mormântul M238, a fost confecționat din pastă fină cărămizie lucrată la roată și avea fund inelar. Mormântul Sântana de Mureș - Černjachov cu

importuri romane a fost datat la începutul sec. IV p. Chr. (Șovan 2009, pl. 127A/2, 76).

Fundul de vas de culoare gri care reprezintă cheia celor două ipoteze de lucru formulate de noi are similitudini cu vase ceramice găsite în mediu carpic la Pădureni, Poienești și Oncești (Bichir 1973, 72-73). Vasele din necropolele de la Pădureni și Poienești fac parte din grupa B1 tipul a3, iar cele de la Oncești din grupa B1 tipul a10 (Bichir 1973, pl. LXIX/1, LXXVI/2, LXXXV/4, 72-73). Vasele din grupa B1 tipul a3 au fost atribuite de Gh. Bichir, așezărilor și necropolelor timpurii (Bichir 1973, 72).

O posibilă explicație pentru analogiile descoperirii din str. Reșița nr. 62 cu materiale de tip carpic este și faptul că, dacă la sf. sec. II - sec. III p. Chr. carpii sunt localizați la est de Carpați, cu limita sudică pe râul Siret (Bichir 1973, 162), la sf. sec. III p. Chr. și începutul sec. IV p. Chr., aceștia sunt strămutați de romani în imperiu sau în alte zone din Dacia Romană, Muntenia și Dobrogea (Bichir 1973, 168-169).

Ceramica gri, confecționată la roată, prezentă atât în mediul daco-roman, cât și în cel carpic, creează dificultatea atribuirii ei, cu certitudine, unei anumite comunități, în cazul descoperirilor de sec. III-IV p. Chr. din afara arealului est carpatic. Referitor la această problemă, Gh. Bichir, sugerează mai degrabă prezentarea descoperirilor ca analogii și analizarea fiecărei piese susceptibilă de a fi carpică prin prisma evoluției formelor dacice sub influența romană (Bichir 1973, 164).

Referitor la problema evoluției istorice a comunităților carpice, sarmatice, a dacilor liberi și Sântana de Mureș - Černjachov, R. Harhoiu situează sfârșitul primelor trei începând cu a doua jumătate a secolului III p. Chr., în strânsă relație cu răspândirea populațiilor Sântana de Mureș în bazinul Dunării inferioare (Harhoiu 2008, 63).

Ca o posibilă concluzie la analiza vestigiilor descoperite în punctul din str. Reșița, nr. 62, menționăm că cel mai probabil complexul arheologic respectiv se datează în jurul sec. III p. Chr., iar ceramica gri din acest complex poate fi de factură daco-romană și în egală măsură își poate avea originea în mediul carpic.

Bibliografie

Bichir 1973: Gh. Bichir, *Cultura Carpică* (București 1973).

Dragomir 2001: I.T. Dragomir, *Necropola birituală Sântana de Mureș - Černeahov* (sec. III-IV e.n) de la Lunca, regiunea de sud a Moldovei (Galați 2001).

- Harhoiu 2008:** R. Harhoiu, Dunărea de Jos în epocă romană târzie și în epoca migrațiilor. MCA s.n. IV, 2008, 61-98.
- Hartuche 2002:** N. Hartuche, Complexul arheologic Brăilița (București 2002).
- Hartuche 1983:** N. Hartuche, Cronica descoperirilor arheologice din județul Brăila în perioada 1979-1981. Istros II-III, 1983, 257-262.
- Opaiț 1980:** A. Opaiț, Considerații preliminare asupra amforelor romane și romano-bizantine din Dobrogea. Peuce VIII, 1980, 291-327.
- Oța, Sîrbu 2009:** L. Oța, V. Sîrbu, Sarmații din județul Brăila. The Sarmatians in Braila County (Brăila 2009).
- Robinson 1959:** H.S. Robinson, Pottery of the Roman Period in The Athenian Agora, V (Princeton-New-Jersey 1959).
- Sanie 1981:** S. Sanie, Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei (sec. II î.e.n – III e.n) (Iași 1981).
- Scorpan 1977:** C. Scorpan, Contributions à la connaissance de certains types céramiques romano-byzantins (IVe-VIIe siècles) dans l'espace istro-pontique. Dacia N.S. XXI, 1977, 269-297.
- Șovan 2009:** O.L. Șovan, Necropola de tip Sântana de Mureș - Černjachov de la Mihălășeni (județul Botoșani) (Târgoviște 2009).
- Vulpe 1953:** R. Vulpe, Săpăturile de la Poienești din 1949. MCA I, 1953, 213-506.
- Suceveanu 1999-2000:** Al. Suceveanu, Ceramica romană de la Histria, sec. I-III. Histria, X (1999-2000), CIMEC, București, <http://www.cimec.ro/Arheologie/web-histria/6bibliografie/1monografie/X/ro/histria10ro.htm>

Roman imports discovered at the Brăilița archaeological site

Abstract

The archaeological site of Brăilița is located in the south-east of the Romanian plain and is being investigated for 20 years. At this site archaeological materials coming from different periods were discovered but in this article only the roman imports found at this site is discussed. The discoveries from the point Reșița 62 present a certain interest. This material has many analogies on the territories of Dobrogea, Moldova and even Greece. The roman ceramics from the Reșița 62 complex are dated to the third century AD.

List of illustrations:

Fig. 1. Maps: A - SE of Romania; B - Brăila municipality (after www.hartabrailei.ro); C - Brăilița District (after www.hartabrailei.ro). 1 - Progresu District; 2 - Galați str., no. 370-372; 3 - Reșița str., no. 62; 4 - Gh. Munteanu Murgoci str., no. 12.

Fig. 2. Brăilița - Reșița str., no. 62, mun. Brăila: 1 - eastern profile of S3; 2 - S3 and S6 plan; 3 - amphorae handle; 4 - bowl fragment; 5 - amphorae foot; 6 - gray vessel bottom (ceramic fragments drawing – Cami Istrate).

Римский импорт на памятнике Брэилица

Резюме

Археологический памятник Брэилица находится на северо-востоке Румынской равнины и раскапывался на протяжении более 20 лет. Здесь были обнаружены археологические материалы разных периодов, но в данной статье рассматривается римский импорт, выявленный на этом памятнике. Особый интерес представляют находки с точки Решица 62. Обнаруженный материал имеет множество аналогий на территории Добруджи, Молдовы и даже в Греции. Римская керамика с комплекса Решица 62 датируется III веком н.э.

Список иллюстраций:

Рис. 1. Карты: А - ЮВ Румынии; В - муниципий Брэила (по www.hartabrailei.ro); С - квартал Брэилица (по www.hartabrailei.ro). 1 - квартал Прогресу; 2 - ул. Галац, №370-372; 3 - ул. Решица, №62; 4 - ул. Г. Мунтяну Мургоц, №12.

Рис. 2. Брэилица - ул. Решица, №62, мун. Брэила: 1 - восточный профиль раскопа S3; 2 - план раскопов S3 и S6; 3 - ручка амфоры; 4 - фрагмент миски; 5 - ножка амфоры; 6 - днище серо-глиняного сосуда (рисунки фрагментов керамики – Камы Истрате).

30.08.2010

Viorel Stoian, Muzeul Brăilei, str. Piața Traian, 3, Brăila, România, e-mail: stoianviorel@gmail.com